

Etický kódex učiteľa

ÚVOD

Cieľom tejto práce je pozrieť sa na morálny status učiteľa. Preskúmať morálne zásady, ktoré by mal dodržiavať. A nakoniec pokúsiť sa z týchto predpokladov vyvodiť záver v podobe vhodného etického kódexu pre učiteľa a jeho povolanie, ktorý by mal byť minimálnym (ale určite nie postačujúcim) východiskom pre výkon učiteľskej profesie. Učiteľ by mal spĺňať kvalifikačné, charakterové a morálne vlastnosti. Cieľom etického kódexu je spresniť práve charakterové a morálne povinnosti učiteľa a byť meradlom ich posúdenia. Pedagógovi môže uľahčiť jeho vlastné sebahodnotenie a môže slúžiť i k obrane pedagóga pri neoprávnenej kritike a výčitkách zo strany občianskej a rodičovskej verejnosti, prípadne štátnych a samosprávnych orgánov i mimovládnych zoskupení /organizácií/.

Škola je dielňou ľudskosti a úcty k životu. Poslaním učiteľa je chrániť najvyššie ľudské hodnoty, dôstojnosť človeka a slobodu na ceste za vzdelávaním v duchu demokratických princípov. Učiteľ má vytvárať v škole takú atmosféru, aby žiak bol šťastný, spokojný a rád sa vzdelával. Zmyslom činnosti učiteľa je to, aby žiakovi vytvoril podmienky na optimálny rozvoj celej jeho osobnosti. Učiteľské povolanie patrí medzi tie profesie, ktoré si etický kódex vyžadujú.

Etický kódex má slúžiť ako zdroj pozitívnej pracovnej motivácie a prispeje aj k skvalitneniu náročnej učiteľskej práce.

Etický kódex pedagogických zamestnancov našej školy obsahuje:

- 1. ZÁKLADNÉ NORMY UČITEĽSKEJ PROFESIE**
- 2. VZŤAH UČITEĽA K SVOJMU POVOLANIU**
- 3. VZŤAH UČITEĽA K ŽIAKOM**
- 4. VZŤAH UČITEĽA K RODIČOM**
- 5. VZŤAH UČITEĽA K OSTATNÝM UČITEĽOM**
- 6. VZŤAH UČITEĽA K VEDENIU ŠKOLY A OPAČNE**
- 7. ČASTÉ OTÁZKY A ODPOVEDE**
- 8. ZÁVER**

1. ZÁKLADNÉ NORMY UČITEĽSKEJ PROFESIE

1. Poslaním učiteľa je chrániť najvyššie ľudské hodnoty a slobodu na ceste za vzdelaním v duchu princípov humanizmu a demokracie. Učiteľ pri výkone povolania postupuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.
2. Základnou povinnosťou učiteľa je odborné poskytovanie vzdelávania a výchovy žiakom; príprava na výkon priamej výchovno-vzdelávacej alebo odbornej činnosti; podieľanie sa na tvorbe a uskutočňovaní školského vzdelávacieho a výchovného programu.
3. Učiteľ podáva žiakom pravdivé, objektívne poznatky a vedomosti spôsobom, ktorý ich vedie k samostatnému uvažovaniu a kritickému mysleniu; učiteľ podporuje zodpovednosť žiaka pri prijímaní rozhodnutí a preberaní zodpovednosti za ne.
4. Povinnosťou učiteľa je usmerňovanie a objektívne hodnotenie práce žiaka; rešpektovanie jeho

Základná škola s materskou školou Vitanová

individuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb s ohľadom na jeho osobné možnosti a schopnosti; odhaľovanie a rozvíjanie jeho špecifických talentov a nadania; podnecovanie iniciatívy, kreativity a samostatnosti žiaka.

5. Učiteľ sa neustále vzdeláva, projektuje si celoživotné vzdelávanie, zvyšuje svoju kvalifikáciu a snaží sa získavať najnovšie informácie a poznatky zo svojho odboru. Je tvorivou osobnosťou, a preto je otvorený zmenám a stále hľadá nové poznatky a nové riešenia.
6. Učiteľ prispieva k vytvoreniu spravodlivého a inkluzívneho školského prostredia prostredníctvom okamžitého riešenia náznakov či prejavov extrémizmu, diskriminácie, predsudkov a šikanovania; závažné prípady nahlási príslušným orgánom.
7. Učiteľ si je vedomý svojich možných omylov, a preto ak pochybí, musí si vedieť priznať chybu a byť schopný niesť za ňu zodpovednosť. Získané informácie a podnety dokáže kriticky prehodnotiť a následne ich uplatniť v praxi.
8. Pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec nesmie žiadať dary, prijímať dary, navádzať iného na poskytovanie darov a získavať iné výhody v súvislosti s poskytnutím výhody inej osobe pri výkone pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti; to sa nevzťahuje na obvyklé dary poskytované zvyčajne pri výkone pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti, napríklad na prijatie daru pri príležitosti Dňa učiteľov, skončenia školského roku.
9. Učiteľ má pri výkone svojej profesie základné práva a slobody zaručené Ústavou Slovenskej republiky bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

2 VZŤAH UČITEĽA K SVOJMU POVOLANIU

Žiak je v centre záujmu školy a učiteľ je ten, ktorý vytvára žiakovi priestor pre jeho rast a realizáciu. Preto sú nároky na učiteľa vysoké. Učiteľ na našej škole je osobnosť, ktorá dokáže zaujať postoje k problémom dneška.

Učiteľ:

1. celoživotne sa vzdeláva, inovuje svoje postupy v súlade s výsledkami poznania,
2. rešpektuje pravidlá kultúry školy,
3. aplikuje ideály demokracie,
4. učivo sprostredkúva z rôznych perspektív,
5. v práci uplatňuje spoľahlivosť, samostatnosť i tvorivosť, koná trpezlivo, zodpovedne a cieľavedome,
6. súčasťou jeho osobnostnej výbavy je i sebaovládanie,
7. reprezentuje kultúru školy i navonok, čo prináša zvýšené nároky na osobnostné kvality učiteľa,
8. pozitívne prispieva k rozvoju medziľudských vzťahov,
9. rozvíja svoj osobnostný a sociálny potenciál.

3 VZŤAH UČITEĽA K ŽIAKOM

Úspech žiaka v mnohom závisí od učiteľa a neraz je meradlom učiteľovho úspechu. Učiteľ vytvára žiakovi priestor pre jeho rast a realizáciu pri rešpektovaní jeho individuálnych potrieb. Učiteľ vníma žiaka komplexne ako človeka, osobnosť s jeho širokými potrebami. V učiteľovi má žiak partnera v objavovaní nového, čo však neraz vyžaduje isté pravidlá. Vzájomný rešpekt, slušnosť a dôvera sú toho meradlom.

Učiteľ:

1. *rešpektuje a akceptuje osobnosť žiaka, jeho špecifiká, prípadne špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby,*
2. *zaobchádza so žiakmi rovnako (bez zvýhodňovania či znevýhodňovania), avšak s ohľadom na individuálne osobitosti žiaka.*
3. *ku žiakovi sa správa korektne,*
4. *spravodlivo hodnotí činnosť žiaka podľa vopred známych kritérií. Vytvára priestor pre sebahodnotenie a vzájomné hodnotenie žiakov.*
5. *vedie žiaka k samostatnosti, zároveň však vytvára priestor pre budovanie schopností tímového hráča,*
6. *dáva žiakovi priestor na vyjadrenie jeho názorov a postojov a aktívne ho v tom podporuje,*
8. *povzbudzuje a motivuje žiaka, podáva mu pomocnú ruku,*
9. *podieľa sa na vytváraní atmosféry vzájomnej dôvery a úcty, otvorene komunikuje,*
10. *je diskretný v poskytovaní informácii o žiakovi,*
11. *vytvára priestor pre komplexný rozvoj žiaka.*

4 VZŤAH UČITEĽA K RODIČOM

Učiteľ bez podpory rodiča nedokáže naplniť ciele vzdelávania. Z toho dôvodu je dôležité zapájať rodičov do života školy a spoločne otvorene komunikovať. Základom pre úspešnú spoluprácu je vybudovať atmosféru vzájomnej dôvery.

Učiteľ:

1. *rešpektuje nezastupiteľné miesto rodiča vo výchove svojho dieťaťa,*
2. *komunikuje korektne a otvorene,*
3. *pravdivo informuje rodičov o výchovno-vzdelávacích výsledkoch ich dieťaťa,*
4. *zachováva diskretnosť o získaných informáciách,*
5. *kooperuje s rodičmi pri vzdelávaní a výchove dieťaťa, pravidelne komunikuje s rodičmi,*
6. *poskytuje rodičom poradenstvo v rozsahu svojich kompetencií týkajúce sa pedagogických, psychologických a sociálnych aspektov osobnosti ich dieťaťa,*
7. *podieľa sa na budovaní vzájomnej dôvery medzi žiakom, rodičom a učiteľom,*
8. *poskytuje rodičom priestor na podporu záujmov dieťaťa,*
9. *informácie o žiakovi podáva učiteľ vždy súkromne, taktne a empaticky.*

5 VZŤAH UČITEĽA K OSTATNÝM UČITEĽOM

Učiteľia tvoria tím, ktorý má spoločný cieľ - umožniť žiakom, aby objavovali sami seba a získavali vedenie. Vzájomné vzťahy medzi učiteľmi sa nevyhnutne odrážajú aj vo vzdelávaní žiakov.

Učiteľia:

1. rozprávajú o svojich kolegoch s rešpektom,
2. sú k sebe navzájom lojálni, ohľaduplní a tolerantní,
3. pri vzdelávaní žiakov a riešení problémov navzájom spolupracujú a pomáhajú si,
4. správajú sa k sebe kolegiálne a otvorene komunikujú,
5. vzniknuté problémy riešia vecne, bez emócií a na profesionálnej úrovni,
6. vytvárajú priateľskú a pozitívnu klímu na pracovisku.

6 VZŤAH UČITEĽA K VEDENIU ŠKOLY A OPAČNE

Riaditeľ a jeho zástupcovia tvoria manažment školy. Na to, aby bola škola úspešná, je potrebné, aby vedenie školy a učiteľia boli vo vzťahu k žiakom jednotní a aby si osvojili filozofiu školy. Pri vzájomnom kontakte dodržia zásadu humánnosti a tolerance.

Učiteľ:

1. rešpektuje rozhodnutia vedenia školy, prípadné nejasnosti spolu otvorene konzultujú,
2. pravdivo informuje vedenie školy o výchovno-vzdelávacom procese,
3. v závažných situáciách konzultuje s vedením školy riešenie problémov,
4. je k vedeniu lojálny,
5. kooperuje s vedením pri dosahovaní cieľov,
6. svojim konaním vo vzťahu k vedeniu sa spolupodieľa na budovaní priateľskej a pozitívnej klímy na pracovisku,
7. otvorene komunikuje s vedením pri hľadaní spôsobov, ako zlepšiť výchovno-vzdelávací proces

Vedenie školy:

1. zabezpečuje učiteľom materiálno-technické podmienky pre výkon povolania,
2. podľa známych kritérií hodnotí a oceňuje prácu učiteľov,
3. rešpektuje odbornosť a prácu učiteľov,
4. otvorene komunikuje s učiteľmi,
6. svojim konaním vo vzťahu k učiteľom sa spolupodieľa na budovaní priateľskej klímy,
7. podporuje učiteľov v ďalšom vzdelávaní,
8. dáva spätnú väzbu učiteľovi a spolupracuje pri hľadaní spôsobov, ako zlepšiť výchovno- vzdelávací proces,
9. správa sa k učiteľom humánne a korektne,
10. diskutuje s učiteľmi o vízii, ideách a filozofii školy

7. ČASTÉ OTÁZKY A ODPOVEDE

1. **Prečo je dôležité, aby sme mali etický kódex, keď máme pracovný poriadok a školský poriadok?**
 - Etický kódex nenahrádza platné dokumenty, skôr ich dopĺňa tam, kde uvedené dokumenty nemajú dosah.
 - Etický kódex je prejavom kultúry školy.
2. **Prečo je dôležité, aby sme ho prediskutovali rešpektíve, aby sme sa k nemu vyjadrili všetci?**
 - Aby nebol len slohovým cvičením autora kódexu.
 - Aby sa zvýšil predpoklad stotožnenia sa s jeho obsahom.
3. **Prečo sa snažíme určovať ľudom pravidlá správania, keď každý z nás má svoje morálne pravidlá, ktorými sa riadi?**
 - Pretože pracujeme v organizácii spoločne a za účelom dosiahnutia rovnakého cieľa.
 - Kódex určuje pravidlá „hry“ medzi jej účastníkmi, nezasahuje do osobnej integrity jej účastníkov ani sa nesnaží redefinovať ich morálne nastavenie.
4. **Prečo máme riešiť zásady etického kódexu, keď ich pred nami definovalo mnoho múdrych ľudí?**
 - Každá organizácia je iná a špecifická, napríklad na našej škole pracuje v porovnaní s inými školami mnoho mužov, až jedna tretina. Naš učiteľský zbor je pomerne mladý. Deti, ktoré učíme sú zo špecifického prostredia.
5. **Čo je kultúra školy?**
 - Kultúru školy tvoria všetci ľudia, ktorí sú súčasťou našej školy. U nás sú to žiaci, ktorí sú v centre záujmu, rodičia ako tí, ktorí nesú zodpovednosť za svoje deti a ich výchovu, učitelia, ktorí vytvárajú podmienky pre rast žiaka a vedenie školy, ktoré vytvára podmienky pre učiteľov. Kultúrou sa rozumejú predovšetkým interakcie medzi spomenutými jednotlivými zložkami. Tieto vzájomné vzťahy by mali vychádzať z hodnôt, ktoré v tejto súvislosti spoločne zdieľame. Konkrétne sa táto kultúra prejavuje v spôsobe komunikácie, v realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu, v riadení školy a v celkovej klíme školy.
6. **Ako sa budú kontrolovať zásady uvedené v etickom kódexe?**
 - Plnenie kódexu sa nedá „vynucovať“ násilím, je však dobré, ak existuje mechanizmus kontroly dodržiavania zásad. Ich neplnenie rešpektíve doplnenie či prepracovanie je možné prediskutovať na triednických hodinách, študentskom parlamente, pedagogických poradách, či na ZRŠ alebo na Rade školy.

8. ZÁVER

Práca učiteľa je náročná. Mal by spĺňať vysoký morálny štandard. Naplniť ho nie je jednoduché. Nie vždy sa mu to podarí. Je neakceptovateľné, ak si je učiteľ vedomý svojich morálnych povinností a vedome ich ignoruje a neriadi sa nimi. Učiteľ by si mal uvedomovať svoj rozsah pedagogickej slobody, ktorý je ale neoddeliteľne spojený s veľkou zodpovednosťou voči žiakom, rodičom, kolegom a v neposlednej miere aj voči sebe samému. Učiteľ si musí uvedomiť, že vo výchovno-vzdelávacom procese má veľkú moc, ktorá má slúžiť na pomoc žiakom. Vtedy bude spokojný sám so sebou a jeho žiaci s ním. K ďalším dôležitým pilierom učiteľa patria predovšetkým vzdelanie, aktívny prístup k celoživotnému vzdelávaniu, vzťah k pracovným povinnostiam a vzťah k žiakom.

Učiteľstvo je poslanie a služba. Okrem rodičovskej výchovy je to najdôležitejšia činnosť pri príprave dieťaťa pre život a jeho povolanie. Snažme sa svojimi postojmi, názormi, príkladom a charakterom vytvoriť čo najlepšie podmienky pre všestranný rozvoj našich žiakov.